

زیر وبم تشریفات دیپلمات‌ها

یک مدیر سابق وزارت خارجه که سابقه سال‌ها حضور در تیم تشریفات دیپلماتیک را دارد درباره شغل تشریفات دیپلماتیک، خط قرمزها، پروتکل‌ها و البته حواشی برخی سفرهای اخیر مقامات کشورمان می‌گوید

هادی محمدی | روزنامه‌نگار

پرونده

کار تشریفات در هر حوزه‌ای از جمله فعالیتهای جذابی است که شاید ریشه در دقت بالای آن و البته رعایت ادب و نزاکت داشته باشد که می‌تواند هر مخاطبی را به خود جلب کند. هیچ انسان عاقلی نیست که از منظم بودن امور و قرار گرفتن هر چیز در جای خود، بدش بیاید و این موضوع وقتی به حوزه دیپلماسی و ملاقات‌های مهم در حوزه روابط دو کشور می‌رسد، اهمیت بسزایی پیدا می‌کند. در این سال‌ها و ماه‌ها هم شاهد بودیم اتفاقات دیپلماتیک که ارتباط مستقیمی با موضوع تشریفات و پروتکل‌های مربوط دارند در فضای مجازی و افکار عمومی جنجال برانگیز بوده‌اند؛ از پرچم وارونه کشورمان در جلسه «علی‌باقری» با همتای پاکستانی‌اش تا نحوه ایستادن وزیر خارجه در عکس یادگاری و... که نکات زیادی داشت. این اتفاقات در گذشته هم کم و بیش بوده‌اند اما به دلیل فراگیر نبودن فضای مجازی و سرعت انتقال اطلاعات، کمتر به چشم آمدند. برای بررسی این موضوع جذاب سراغ یکی از استخوان خرد کرده‌های این حوزه رفتیم تا از او درباره ریزه کاری‌های تشریفات دیپلماتیک و خاطرات گذشته و اتفاقات اخیر بشنویم. «کوروش مجیدی» که این روزها دوران بازنشستگی خود را می‌گذراند و بیشتر وقتش به تدریس می‌گذرد، ۳۳ سال سابقه در تشریفات وزارت خارجه دارد و مدیریتهای مختلفی را برعهده داشته است. او از دانشگاه روابط بین‌الملل وزارت خارجه دانش آموخته شده و آن قدر در تشریفات دیپلماتیک حرفه‌ای شده که می‌توان به جرئت گفت امروز جزو انگشت شمار افراد کار بلد در حوزه تشریفات به شمار می‌رود. با هم صحبت‌های او را می‌خوانیم:

تشریفات دیپلماتیک چیست؟

این عضو بازنشسته وزارت خارجه درباره این شغل، وظایف تشریفات و تأثیرش بر مذاکرات و گفت‌وگوهای گوید: «در معنا و مفهوم کلی، تشریفات دیپلماتیک عموماً به ترتیبات مراسم دیپلماتیک و رسمی دولتی نظیر ملاقات‌ها، مذاکرات سران و مقامات تراز اول، نحوه برگزاری مهمانی‌های رسمی، نظام نگارش مکاتبات میان دولت‌ها با یکدیگر و وزارت خارجه کشورها با سفارتخانه‌های مقیم، انجام امور دیپلماتیک از جمله تقدیم استوارنامه، تقدم سفیران و امور پشتیبانی دیپلماتیک مربوط می‌شود. کسی که آداب تشریفات را رعایت می‌کند، علاوه بر این که به مخاطب، مهمان و طرف مقابل خود احترام می‌گذارد و او را بزرگ می‌شمارد به‌شان و شخصیت خود هم احترام می‌گذارد و مناتت خود را نشان می‌دهد.»

خط قرمزهای خور دنی و نوشیدنی‌ها

«مجیدی» درباره اختلافات در پروتکل‌های وزارت خارجه کشور ما در خور دنی‌ها و نوشیدنی‌ها با بقیه کشورها می‌گوید: «در حوزه غذا ما تاکیداریم در ضیافت‌های ناهار و شام، گوشت خوک یا موادی که از اساسن و سس‌های ویژه که از خوک به‌دست می‌آید سرو نشود. همچنین گوشتی که با ذبح اسلامی آماده نشده باشد هم جز خطوط قرمز است. در نتیجه میز غذای ما محدود به گوشت‌های ذبح اسلامی یا غذاهای دریایی و سبزیجات است. از طرف دیگر در خصوص نوشیدنی‌ها هم محدودیت هست و نباید مشروبات الکلی روی میز باشد. مثلاً یادم هست در سفر آقای خاتمی به فرانسه در زمان ژاک شیراک یکی از دعوای مهم ما باتیم تشریفات کاخ الیزه موضوع سرو مشروبات در هنگام ضیافت ناهار بود که ما قبول نمی‌کردیم و آن‌ها اصرار داشتند چون رسم‌شان بود ما سرانجام قبول کردنتا زمان حضور رئیس‌جمهور ایران سرو مشروبات انجام نشود. مثال دیگر این است که دیپلمات‌ها حق ندارند در هنگام خوردن نوشیدنی، لیوان خود را به لیوان دیگران بزنند.»

عکس: تهرانیست

ر قص محلی با چوب را در برنامه مهمانان خارجی گنجاندیم

این دیپلمات کهنه کار خاطره جالبی هم از باز شدن پای رقص محلی در حوزه دیپلماسی دارد و می‌گوید: «حتی جالب است بدانید در برخی کشورها انجام رقص‌های محلی هم جزو تشریفات دیپلماتیک است. در حالی که ما چنین چیزی نداریم. یادم هست در زمان یکی از وزیران خارجه به مراسمی در آفریقای جنوبی دعوت شدیم. آن وزیر خارجه ایرانی از مادر خواست کرد که جایش کنار نلسون ماندلا رئیس‌جمهور آفریقای جنوبی باشد، در حالی که به‌خاطر هم سطح نبودن کار سختی بود. با این حال توانستیم با مذاکره، او را کنار ایشان بنشانیم. در میانه مراسم هم رقص محلی آفریقای جنوبی بر گزار شد که ناگهان خود ماندلا هم برخاست و به میان رقص کهنده‌ها رفت که وضعیت وزیر ما در آن لحظه دیدنی بود! البته ما در مراسمی چند سال قبل رقص محلی خراسانی را که با چوب انجام می‌شد، گنجاندیم که بسیار هم مورد توجه مهمانان خارجی قرار گرفت و اثر خوبی داشت.»

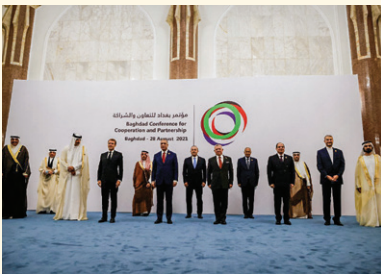
پوشش تیم‌های تشریفات پروتکل دارد

ایین کارمند بازنشسته وزارت خارجه از جالب‌ترین پروتکل‌های ایران در حوزه تشریفات می‌گوید: «ایران هم بر مبنای قوانین داخلی و عرف حاکم برای خود پروتکل‌هایی دارد که کشورهای دیگر باید رعایت کنند؛ در خصوص پرچم، غذا، لباس، چیدمان روی میزها، سطح افراد شرکت‌کننده در اتاق مذاکرات و... مثلاً لباس دیپلمات‌های مرد ایرانی باید کت و شلوار، جوراب تیره، کفش تیره با پیراهن روشن یا یقه سه‌سانتی متری باشد. دیپلمات ایرانی باید ساعت، جوراب، کفش، پیراهن و کت و شلوارش هماهنگ باشد. ضمن این که استفاده از پاپیون و کراوات هم ممنوع است. همچنین برای خانم‌ها مانتو و روسری تیره یا کیف تیره و هم‌رنگ و لباس همراه با کفش‌های تیره یا پاشنه کوتاه در نظر گرفته شده و پوشیدن چادر الزامی نیست.»

ردیف‌ها بر اساس

سطح شخصیت‌ها چیده می‌شود!

مجیدی درباره حواشی نحوه ایستادن امیر عبداللهمان در نشست بغداد هم می‌گوید: «آن‌جا هم کار اشتباهی بود و نباید وزیر خارجه چنین کاری انجام می‌داد. بعداً به خود ایشان هم گفتم. در چنین اجلاس‌هایی وقتی قرار به عکس یادگاری می‌شود، ردیف‌ها را بر اساس سطح شخصیت‌ها می‌چینند. ردیف اول روسای جمهور و پادشاهان، ردیف دوم نخست‌وزیران، ردیف سوم وزیران خارجه و ردیف آخر هم نمایندگان ویژه یا معاون وزیران. در هر ردیف هم بر اساس حروف الفبایی ایستند. آقای امیر عبداللهمان اگر جای خود را مناسب نمی‌دید، باید به پنهان‌ای در عکس یادگاری شرکت نمی‌کرد اما این که بیاید و جای خود را به هم‌زند خوب نیست و در دنیا پیام بسیار بدی دارد. با هر نیتی انجام شود، خروجی خوبی برای کشور و وزیر خارجه ندارد و نداشت.»

احمدی‌نژاد را به‌زور راضی

می‌کردیم در دیدارهای رسمی، کاپشن نپوشد

از «کوروش مجیدی» می‌پرسیم که در بین شخصیت‌های سیاسی چه کسانی بیشتر به‌قواعد تشریفاتی عمل می‌کردند؟ پاسخ می‌دهد: «در میان شخصیت‌هایی که من دیده یا با آن‌ها کار کرده‌ام، مقام‌معظم رهبری چه در زمان ریاست جمهوری و چه زمان رهبری تقید زیادی به رعایت اصول دیپلماتیک دارند. بعد از ایشان آقای خاتمی هم بسیار مراقب رعایت اصول و تشریفات دیپلماتیک بود و حتی در خصوص انگشت و وساعت خود دقت داشت که با عبا و لباده و کفش هایش هماهنگ باشد. آقای احمدی‌نژاد اما در دوره اول ریاست جمهوری اصلاً رعایت نمی‌کرد و با هزار دلیل و تحلیل او را راضی می‌کردیم کمتر کاپشن بپوشد. البته در دوره دوم بهتر دشور رعایت می‌کرد. در وزیران خارجه هم دکتر ولایتی، دکتر خرازی و دکتر صالحی مقید بودند و اصول تشریفات را با دقت رعایت می‌کردند.»

فرانسه، ژاپن، برزیل و... بیشتر به قواعد

دیپلماتیک اهمیت می‌دهند

او درباره کشورهایی می‌گوید که بیشتر به رعایت اصول تشریفات اهمیت می‌دهند: «اصولاً کشورهایی که سیستم حکومتی پادشاهی دارند، تشریفات محکمی دارند مثلاً انگلیس که در این حوزه بسیار قوی است. در اروپا، فرانسه هم خوب رعایت می‌کنند روس‌ها هم تاکید و جدیت زیادی در رعایت تشریفات خود دارند. در آسیا ژاپن، چین و مالزی خوب هستند. در آفریقا، آفریقای جنوبی و در آمریکای لاتین، برزیل تشریفات قوی دارد و در کشورهای همسایه هم ترکیه خوب است. به آمریکای شمالی نرفته‌ام اما در مجموع از حدود ۷۰ کشوری که از نزدیک دیده‌ام این کشورها بهتر هستند.»

«ظریف» با کف کفش به ر فتار «دیوید کامرون»

واکنش نشان داد

موضوعی که در برخی مواقع حاشیه‌ساز می‌شود، نحوه نشستن دیپلمات‌هاست. کوروش مجیدی می‌گوید: «این موضوع عموماً حاشیه‌ساز است. اصولاً نحوه نشستن روی صندلی بسته به این که دسته‌دار باشد یا بدون دسته فرق می‌کند. مثلاً اگر صندلی دسته‌دار باشد، گرفتن دسته صندلی نشانه نشستن استرس است یا اگر پاهای بلندی دارید باید آن‌ها را جمع کنید و در یک طرف قرار دهید. در عرف دیپلماتیک مقام بالاتر باید دست خود را برای دست دادن جلو بیاورد و نباید مقام پایین‌تر زودتر از مقام بالاتر اقدام به دست دادن کند. در نشستن روی صندلی هم نباید خود را روی صندلی ول کنید یا نباید جوری پای خود را روی پای دیگر بیندازید که کف کفش شما به سمت طرف مقابل باشد. این کار توهین‌آمیز است. یادم می‌آید آقای روحانی در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل دیداری با دیوید کامرون نخست‌وزیر وقت انگلستان داشت. در میانه ملاقات، کامرون پای خود را روی پای دیگر انداخت به گونه‌ای که کف پایش به سمت روحانی بود. نمی‌دانم رئیس‌جمهور متوجه شد یا نه اما به‌خاطر قبایی که پوشیده بود، نمی‌توانست واکنش مناسبی نشان دهد. آقای ظریف اما طوری پای خود را گذاشت که کف پایش به سمت کامرون باشد که حرکت جالبی بود.»

پروتکل‌های دیپلماتیک برای استفاده

از پرچم چیست؟

از او درباره گذاشتن پرچم در این دیدارها می‌پرسیم که به تازگی هم مورد توجه قرار گرفت. او پاسخ می‌دهد: «موضوع پرچم مسئله بسیار مهمی در حوزه تشریفات است. حتی استفاده از پرچم کوچک با بزرگ هم متفاوت است. مثلاً برای هیچ مقامی غیر از وزیر خارجه و بالاتر نباید پرچم گذاشت. اگر در سیستم ما پرچم برای مقامات دیگر می‌گذارند، دلیل بر درست بودن کار نیست. البته در کشور ما تقریباً به صورت کم نظیری سران قوا در سطح رئیس‌جمهور هستند و آن‌ها هم می‌توانند پرچم بگذارند اما تقریباً در بیشتر دنیا رئیس‌مجلس یا رئیس قوه قضاییه پروتکل خاصی ندارد و نیاز به پرچم ندارند. مثلاً ما با یکی از روسای اسبق مجلس شورای اسلامی به روسیه رفته بودیم. آن جاتیم تشریفات رئیس‌دوما ی روسیه قبول نمی‌کرد که فرش قرمز بیندازد و ما با اصرار یک برنامه استقبال نسبتاً رسمی را تدارک دیدیم. همچنین یادم هست در دیدار مرکل نخست‌وزیر آلمان و رئیس‌جمهور آمریکا تعداد پرچم‌های آلمان یک عدد کمتر از پرچم‌های آمریکا بود و همین جنجال بزرگی در رسانه‌های آلمانی ایجاد کرد. در عرف دنیا هم برای مقام هم‌سطح پرچم گذاشته می‌شود و اگر دیدار بین مقام بالاتر و پایین‌تر باشد، فقط پرچم کشور مقام بالاتر گذاشته می‌شود. زمانی با وزیر خارجه به اجلاس مونپخ رفته بودیم، برای یک مذاکره دو جانبه گفت که روی مبلمان راحتی در حاشیه اجلاس بنشینیم. من گفتم این جا جای مناسبی برای املاقات رسمی نیست و جایی که من مهیا کرده‌ام بهتر است و اگر می‌خواهید مذاکره غیررسمی کنید اشکال ندارد اما مذاکره رسمی این جا جایش نیست و گذاشتن پرچم نشان‌دهنده مذاکره رسمی است.»

مامور تشریفات مقصر وارونه بودن پرچم

کشورمان در دیدار باقری بود

او درباره حواشی پرچم وارونه‌روی میز در سفر معاون سیاسی وزیر خارجه به پاکستان هم می‌گوید: «معمولاً همراه هر هیئتی که اعزام می‌شود یک مامور تشریفات هم هست و در کنار او کارکنان سفارت هم هستند که به‌نظم مشکل اصلی از طرف این‌ها بوده است. ضمن این که اصولاً نیازی به پرچم نبود. چون همان‌طور که گفتم وزیر خارجه به بالاتر، نیاز به پرچم دارد. مگر این که ایشان به عنوان نماینده ویژه ایران مذاکره می‌کرد. البته بعد از تیم تشریفات و سفارت باید خود باقری و هیئت همراهش هم حواس‌شان می‌بود که پرچم وارونه نباشد.»

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

دوشنبه ۴ بهمن ۱۴۰۰

۲۱ جمادی الثانی ۱۴۴۲ • ۲۴ ژانویه ۲۰۲۲

شماره ۲۰۸۶۰

۲۰۸۰